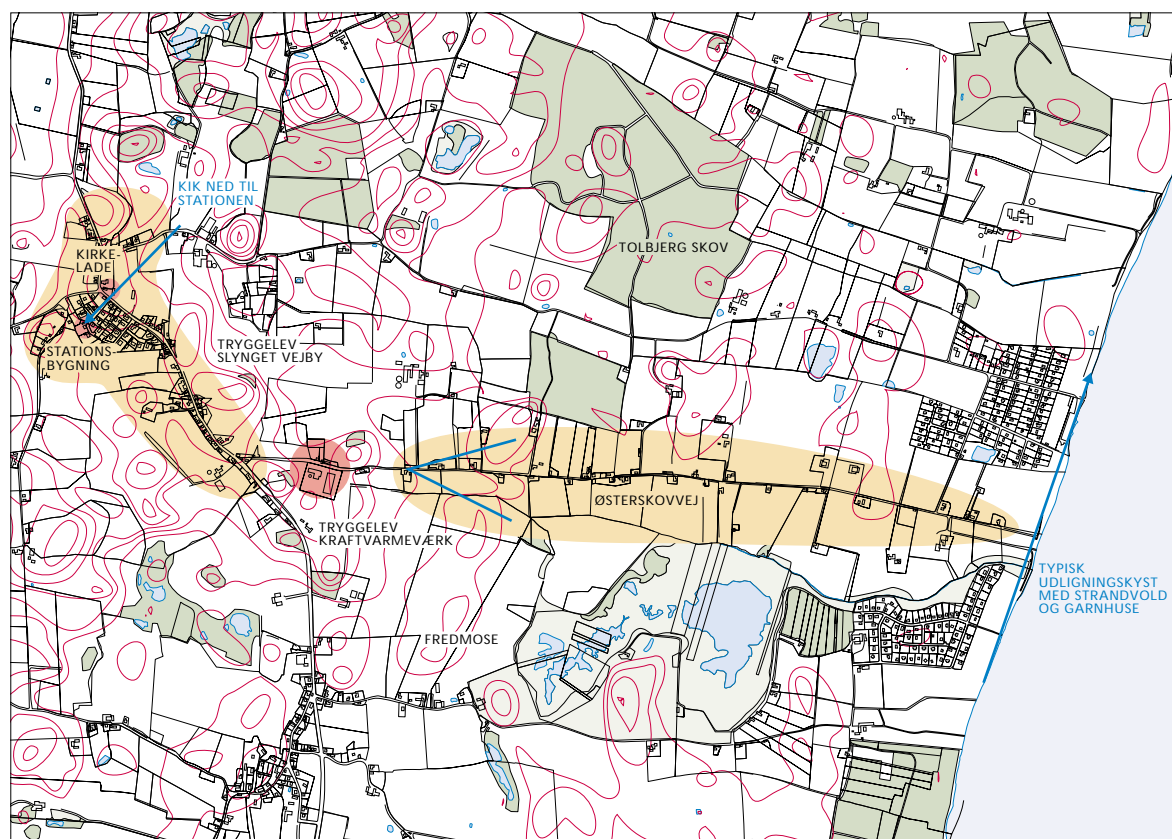

KULTURMILJØER - TRYGGELEV OG ØSTERSKOVVEJ

Tryggelev og Østerskovvej, 1:30.000

Bebyggelsen, vejstrukturen og det åbne kulturlandskab i Fodslette og Tryggelev sogne udgør et omfattende kulturmiljø med karakteristiske og intakte spor fra en lang periode af Langelands historie - landsbyen, udflytningen, langelandsbanen, kystfiskeriet og senest det nye kraftvarmeværk.

Tryggelev er ligesom Fodslette en adel-kirkeby, hvis gårde lå spredt langs den slyngede landevej. I 1600-årene var byen inddelt i fire baller (småbebyggelser), Østerballe, Sønderballe, Nørreballe og Kinderballe.

Midt i Tryggelev findes landsbyens romanske kirke med sengotiske tilbygninger. Den udgør sammen med den fredede kirkelade, stengærder og resterne af den gamle præstegård en helhed af betydelig kulturhistorisk værdi. Landsbyen blev udskiftet i 1789 og de fleste gårde og huse flyttede ud langs Østerskovvej.

Hovedparten af de udflyttede gårde og huse findes stadig. Beboelsen er flere steder opført parallelt med vejen, hvilket sammen med hækkene i vejskel fremhæver vejens rumlighed. Det gælder således Østerskovvej nr. 35, 14, 16 og 37. Men også små, trelængede gårde knytter sig til Østerskovvej, fx nr. 49, der med sine hvidkalkede mure og stråtag åbner sig mod vejen, kun adskilt fra denne med en lav hæk og et enkeltstående træ.

Omkring år 1900 var kystfiskeriet fra Østerskov en næringsvej for områdets husmænd. Østerskovvej løber vinkelret på og bogstavelig talt helt ud i vandet. Det var således relativt bekvemt at kunne sætte joller og fiskefartøjer i søen. Garnhuse fra dette tidsrum findes stadig på strandvolden.

I 1800-årene udviklede Tryggelev sig til et oplandscenter med et blandet erhvervsmønster. Langelandsbanen førtes igennem byen i 1911, og der blev opført en del huse i stationsbystil.

Tryggelev Station er særdeles velbevaret med sin træoverbyggede perron, som er udstyret med en stor spidsbuet portal. Den er placeret for enden af et lige stykke vej, der anlagdes samtidig med banen.

Denne måde at indbygge banelegemet og stationen i byplanen har været anvendt over hele landet. Den har både en funktionel baggrund - idet jernbanen ofte tangerede den eksisterende by og derfor havde behov for en vejforbindelse til byen - men også en arkitektonisk, idet vejstykket satte den nye stationsbygning i perspektiv.

På strandvolden mellem moserne ved Østerskov og Langelandsbæltet har fritidsfiskerne rejst deres grejskure.

Østerskovvej løber i en næsten ret linje fra Tryggelev og lige ud i vandet.

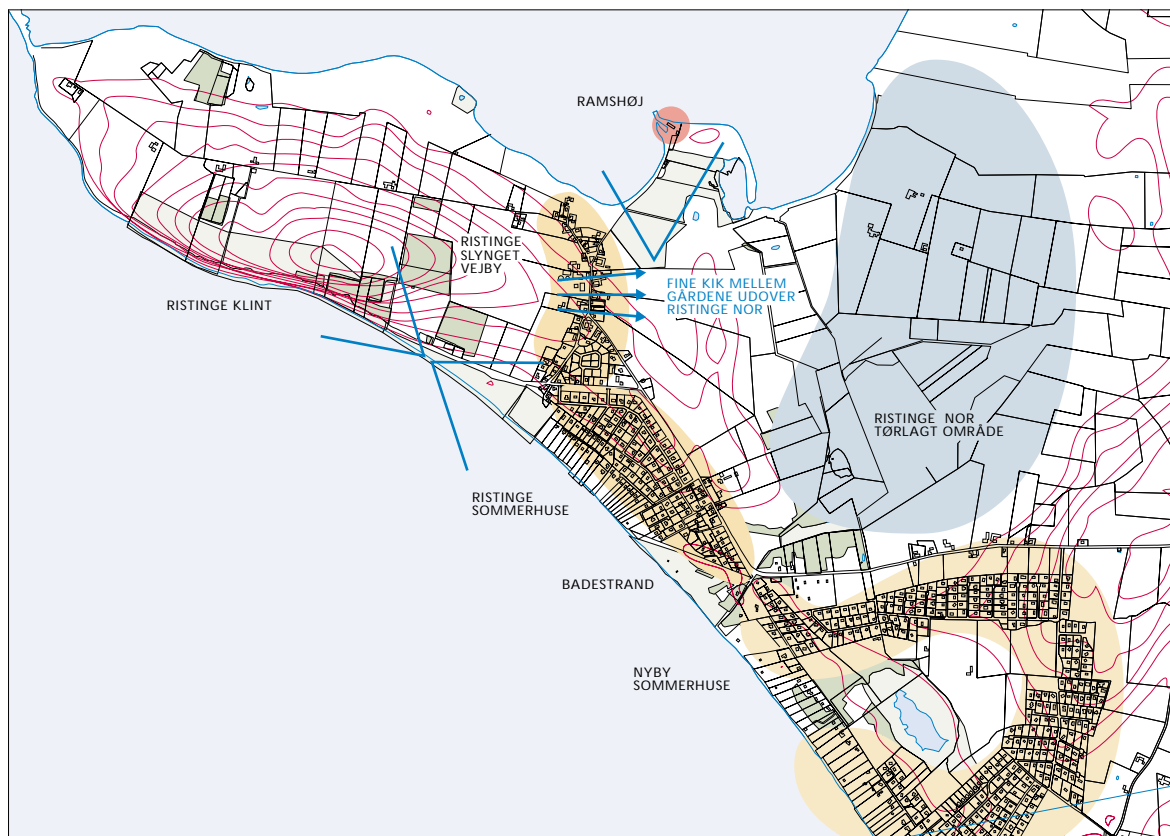

Østerskovvej 49 er et godt eksempel på den trelængede gård, der er så karakteristisk for Langeland. Fjerdesiden er markeret af hæk og træ.

Østerskovvejs rette linjeføring understøttes af hækplantningen og husenes placering.

KULTURMILJØER - RISTINGE OG SØGÅRD

Ristinge, 1:30.000

Gårdene i Ristinge står skulpturelt med udlængernes hvidkalkede gavle op mod vejen.

En dejlig sydvestvendt sandstrand står til rådighed for Ristinges bade- og sommerhusgæster.

Landsbyen, skibsbroen og sommerhusområderne udgør hovedelementerne omkring Ristinge. Sammen med nordet og klinten udgør de et sammensat og spændende kulturmiljø.

Ristinge er en senmiddelalderlig rydningslandsby anlagt på en ø, idet Ristinge Nor oprindeligt helt afskar forbindelsen til Langeland. Gårdene lå uregelmæssigt omkring en slynget nord-sydgående vej eller vejforte. Byen står stadig med en markant bygningsprofil, hvor der mellem gårdenes hvidkalkede gavle skiftevis gives mulighed for indkik i gårdrummet og udkik mod horisonten. Gårdene blev egaliseret i 1600- og igen i 1700-årene og udskiftet i 1820. Kun tre af landsbyens ti gårde flyttede ud. Også hovedparten af de 12 huse blev i byen.

Et af Langelands største og mest velbeliggende sommerhusområder er vokset op umiddelbart syd for byen. Dermed er en gammel økonomisk og funktionel diversitet videreført i moderne former.

Fiskeri har spillet en vigtig rolle i Ristingeboernes husholdning. Det krævede oprindeligt ingen særlige anlæg. Den nærliggende havn, Ramshøj, synes anlagt som bådehavn ved midten af 1800-årene, bl.a. til brug for pakETFarten. Havnen er ikke særlig stor, men har dog anløbsbro med grejskure og en beskyttende stenmøle. Ved molens landhæfte udgør et lille græsareal fiskernes stejleplads, hvor garn og ruser hænges til tørre i solen.

Søgårds nuværende bygninger udgør sammen med gårdens omliggende marker med velbevarede stengærder og stenspæle og de udstykkede statshusmandsbrug et værdifuldt kulturmiljø.

Området ved Søgård lå oprindeligt isoleret fra den øvrige del af Langeland på grund af Magleby Nor, Søgårds Mose og Fakkemose.

I 1673 oprettede Frederik Ahlefeldt hovedgården Søgård af tolv øde gårde i Søndebro. Gården lå til grevskabet indtil dets afløsning i 1928. I henhold til lensafløsningsloven afgav gården 49 ha. til staten, som udstykkede jorden i syv husmandsbrug og en tillægsparcel.

Langeland er ikke i udtalt grad præget af sådanne bebyggelser, men de findes her og der, bl.a. ved Søgård på den sydligste del af Langeland.

Gården blev opkøbt af staten i 1990 for bl.a. at skabe bedre levesteder for dyr og planter og for at rejse skov på det skovfattige Sydlangeland. Den er siden blevet solgt til en privat ejer.

Søgårds hvidkalkede bygninger med optrukne gesimsler og kampestenssokkel er fra 1857. Hovedbygningen er i en etage med afvalmet tegltag og en bred gavlkvist ud mod gårdspladsen.

På stejlepladsen ved Ramshøj løber solens stråler gennem de vådglinsende garn.

Søgård er en god repræsentant for Langelands mange større gårde. Et enkelt og velproportioneret anlæg.